

Nemzeti Társalkodó

Szombaton, $\frac{9}{11}$ = September 11-dikén

1830

A' Répatzúkorfábrica' felállítása' Javallatjának végezete.

Az Ajánló, ki már néhány oly' Részeseket is (actionairs) nyert, kik nem csak egy, hanem több Részeseket (actien) fog-nak váltani, kötelezi magát egy alkalmas és értelmes Chemicus és Polytechnicus szerzése eránt való gondoskodásra, ki a' jövő ősszel Frantzia és Németországok de-rekabb Tehénrépa-tzúkorfábricáit és tisztító mívházeit szorossan megvizsgálván, és a' közelebbi esztendőben lett javítá-sokat kitanúlván, alkalmas legyen ta-vasszal mindjárt a' Tzúkor-fábricának leg-jobb következzelvaló igazgatására.

Tzél-arányos megkezdéséért és fő fel-vigyázásáért ezen Fábricának, az alól írt ajánló semmi remuneratióhoz nem tart egy-eleinte számot; hogy ha pedig a' fá-brika Részesseinek bétett Tőkepenze a' 6 századhéren (6 procenton) feljül még valami hasznot hajtana — mely kétséget nem szenved: — úgy, bizodalommal fog a' Részes Uraságoknak háladatosságára számolni, mely szerint magának vagy örö-kösseinek a' 6 századhéren feljül rugó tisz-ta nyereségnek egy részét kiszakasztják.

Eleinte nem leszen szükséges' az egész bétejendő summát letenni, elég leszen az előfizetés' aláírását, mely a' foljó esztendő' september hónapja végéig minden-

nek nyitva leszen; Tíz pengő ftok' le-tételével megerősíteni. Ezen őszve gyűlt summa a' Chemicus' Német- és Frantzia-országokbanvaló útazására a' felállítan-dó fábrica' épületéhez szükséges rajzo-latok, a' megkívántató erőmívek (machinák) és a' répa-mag' megszerzésére fog fordíttatni. Az elmaradt 90 Rforintokat pedig, az 1831-dik esztendőben esendő Jósef napjára leszenek kötelesek a' Részes Urak letenni; hogy így a' Tavasz kez-detével az építés és vetés egyszerre meg-indúlhassanak.

A' mi a' bétejendő tőkepenz' bátorságát illeti: arra-nézve, alól-írt ajánló, betsületével kezeskedik. Azomban, ezen Részenként eggyé olvadt tőkepenzel-bánás nem az ajánló' szabadakarattjára és kezére, hanem a' Társaság által kineve-zendő számadóra fog bízattatni; valamint a' pénz is, nem neki, hanem azon szá-molónak fog fizettetni. A' Társaság t.i. válasszon a' maga' kebeléből, vagy hat itten Kolosvárt lakó személejkéből, egy bízottságot, mely minden nevezetesebb tárgyakat, jövedelmeket és kiadásokat, szózatok' többsége szerint határozzon-el. — Az első esztendőben minden fertálj-, a' következőben minden félesztendőkben tartozzék a' Számadó hiteles és bé-vehető bizonyító irásokkal megerősített

Számadást adni-bé; minden jövedelméről és kiadásairól, melyet az említett biztosság gondosan megvizsgálván, akarmelyik Tagjával a Társaságnak ha kívánni fogja, közöljön. Ennek feleletre, minden esztendőben Augustus hónapja 7-dik napján, midőn itten Kolosvárat különben is az ezen nap' csendő Ló-Vásárra Erdély' Uraságai' nagyobb része megjelenik, a' Társaság' tagjai, akár magok, akár személjessenek által, egy köz-gyűlésben öszve állanak, hol a' fabrikának, állásat virágzását és igazgatása módját kiki meg-esmérheti, egy közönségesen megválasztott Protector' elől-ülése alatt, a' nevezetesebb tárgyakról szöszatok többsége szerint végezzenek.

Ily Rend, és Intézet mellett, minden Résztvevők, meggyőződve lehetnek arról, hogy bétett pénzeket nem tsak rosszra nem fordították, de legkissebbé sem veszedelmeztették. — S nagyon megtsalatkoznám akkor, ha egyfelől Erdély' Nemzét-hazaszeretete, másfelől pedig a' Részesekre várakozó nyereség, ezen hazánk' virágzására tüzelőző ajánlásom el nem fogadtattnék Hazánfiaival; tökéllétesen meg lévén győződve arról, hogy a' mostani környületekben, akár egy Földesúr, akár egy Tőkepénzes Ember jövedelmesebb speculatiót bizonyoson nem reményhet. — Kolosvárt, Július' hónapban, 1830. — *Liedemann Márton.*

Kéntelen Társalkodás

Vurágy Hadnagy István, Könyv-esmértető' Úrról. (Nzti. Társalk. 278-dik lap)
 "Sok a' számoltató-Hivatal, 's felettebb
 "kevés a' Számadó!"

Minekelötte szöszlanék. Vurágy Úr, Könyv-esmértetésére tett reflexióját a' Redacciónnak, képzelje szöszórszóra ide. — V. Úr egy, általa rossznak kiábált Játékon próbálgató Criticussá — 's juxta receptam normam, Íróvá lehetőségét — 's u-

gyan, rosszúl üte-ki. — Nem bálványom Aglája Kisasszony; de azt mondom, hogy első Kötete több esmértetést és figyelmet érdemel; — 's viszont, hogy a' 5-dik Kötetet elfoglaló szomorújáték' rossz-szasága nincs okokkal támogatva. Miért rossz? Csak azért, mert rossz! ez van az egész (recensensi tonuson erősködő) Könyv-esmértetésben. Ez, csak ide megyen-ki, mintha ezt mondanám: Esmerék egy embert; született 1798-ban, Keresztapja volt X, Magassága 2.1/2 sing; Nyom 1.1/2 mását. 'S ez az ember semmirevaló, haszontalan ember. Miért? Azért, hogy semmirevaló, haszontalan! Q. E. D. — En részemről, úgy vélekedem, hogy a' gáncoskodásnak okát kell adni, — mert a' nélkül, félő, — rágalom-má alacsonyúl. Ma, auctoritással, kevés-re megyünk. A' rossz munka, alól van a' Criticán. A' Nagy-Innepet pedig Criticára méltóztatta Vurágy Úr, a' megjelent Könyv-esmértetés' örve alatt, — tehát az, nem lehet átaljában rossz. —

Azon kérem tehát V. Urat: legyen az Úr az, ki e' Játékot szoross' vizsgálata alá vegye, sanyarú Criticára vonja: mivel' viszketege, esmértetésében is, (mint emlitém) recensensek' mezejébe taszítá sarlóját. Sok haszon áradand ebből, mind magára, mind másra. — *Magára:* gyakorlódik az orthographiában, szó-rakásban, — 's még, literaturánkban rogyogó csillag lehet. Példa van rá. A' Haramiák' (nem sokkal ez előtt) legyalázott Fordítója, ma, jeleskedik. Tudja-e V. Ur, hogy, egy most minden kezeken forgó, magasztaláson feljúl álló magyar Könyv' mélyen tisztelt Szerzője miolta tanúl magyarul? Vas szorgalom, mit nem tehet?! — *Másra:* útba fogja igazítani a' Szerzőt, 's tanítani azokat, kik hasonló pályán futándanak. Schiller hat Játékát égeté-el, 's a' hetediknek világ elejébe-bocsátását is megbánta. Azt jegyzi-meg egy tiszt-

telt író: Frühe Correctheit beweiset nie Genie. Egy neme sem kíván a' Poézisnek annyi studiumot és neki élést, mint a' Dráma.

Minekelőtte pedig ezen Recensiohoz fogna, vegye elő Révai gramaticáját, és blättirozzon benne — tanuljon magyarául! Hogyan ésmértet magyar könyvet, holott, a' mint bébizonyítá, a' nyelvet nem érti? Vagy talám, Lectorjával, értett nyelvére fordíttatja? tolmácsa van? Az, igen nehéz methodus — rossz; és későn célra vivő methodus! Úgy, kevés Nagy-Innepet fog elgalázolhatni.

Apropó! Minthogy az Úrnak nagy geniejét látom a' Könyv-esmértetésre; ajánlanám, — szeresse-meg a' csak-most, Kolosvárt kijött *Király-Választás* című könyvet, 's esmértesse-meg a' Hazával: mert azt teljességgel nem esmérjük. Dignum magistro opus!

Még egy kérdést: minő foljóírásokkal — a' többesben — nem mérközhetik Áglája' két elsőbb Kötetje? Az Erdélyi Muzeammal? Az, csak egy; — Az enyedi Társaság' próbájával? Az, nem följt; — A' Társalkodóval? Tárgya, azért különbözik. — A' Magyar Országiakkal? Azok, nem Erdélyiek!

Kivánná tudni, Vurájj Úr, ki vagyok? Oh, én nem vagyok a' Játékíró. Annak legkissebb gondja húzalkodni. De én is most éppen egy szomorú-játékon dolgozom, 's ezért valék bátor kérni, mutatná-meg, miért rossz a' Nagy-Innep? és ha rossz, — milyennek kellene lennie? Nekem ebből nagy nyereségem lessz. — Olvasám Lessing' Hamburgi Dramaturgiáját, 's megvallom — sok hiányt látok benne — 's célra, nem vezet. Az Úr' Recensiojában theoria praxissal fogand' kezét. Annak én, sok hasznát veszem.

Ezeket akarám mondani, 's mivel' akarám, el is mondám. Igaz nevemet ki

nem teszem, — mivel' az Úr is titkolja a' magáét, 's jönak látá egy Hadnagy' kaputja alá búvni — méltóztatik tehát nekem is megengedni, hogy avagy csak egy alsóbb rangu tiszt' köpönyegje alá vonhassam magamat. — Mi, egy keveset, társalkodtunk! — *Káplár Gergely.*

Könyv-esmértetés

“Poetry of the Magyars, preceded by a sketch of the language, and Literature of Hungary and Transylvania; by John Bowring, L. L. Dr. honorary correspondent of the royal institute of the Netherlands, and member of the literary societies of Friesland, Groningen, Paris, Leyden, Leuwarden; Athens, Turins, Sheffield. etc. London. 1830.” — Nagy 12-d rét, lap 412. — (A' Magyarok' Poézisa, és a' magyar nyelv', és Literatura' rövid esmérete: Dr. Bowring János által)

Még a' legközelebb lévő szomszédink is hosszason kételkedtek azon, hogy nyelvünknek szóbeli gazdagsága és kellemetessége lehessen. Ennek oka a' vala, hogy nyelvünket nem esmerték, és innen vala, hogy honnyi költőinknek legjelesebb munkái-is csak általunk esmértettek, és dicsértettek. — A' Magyar Poézisnak politikai existentiája, és a' külsőkre való befolyása oly' kitsiny vala a' költői világban, és horizonon, mint az égen egy magános kis tsillagnak akkor, midőn a' nap, telljes sugarival a' többi égi testek' világát a' néző szem előtt elenyézteti. — De Magyar Nemzetünknek, minden jóhoz és széphez vonzó energiája*), valamint a' magyar nyelvet,

* “Il y a une élévation, qui ne dépend point de la fortune: C'est un certain air, qui nous distingue, et qui semble nous destiner aux grandes choses; c'est un prix, que nous nous donnons imperceptiblement a nous mêmes; c'est

ügy Poezisát is, az áldott békességnek, és az austriai Sasnak véd-szárnyai alatt úgyannyira felemelte, hogy bátran, és diszesen kiálhat az, Helikonnak virágos mezejére koszorúkat aratni. — “A futuro plus adhuc sperandum est tempore, — — — nitimur enim in altum, — — — et proprii nominis, generis, et virtutis a — — — mor, et Regis honos, inconcussa que fides ducit ad astra.” Tursellinus.

Valódi diszére szolgál tehát szeretett magyar hazánknak, és főképpen szép Literatúrájának, hogy egy idegen (és mondhatni, Európának jelesebb) Nemzete, nyelvünk szépségével, és Költőink válogatott munkáival kíván megismerkedni.

Bowring Úr, a' ki a' magyar nyelv kedvéért, hosszabb időig magyar földön lakott, jelenvaló munkájával két nemzet előtt szerzett magának érdemet. — Segéllői voltanak: D. Schedel, Döbren-tei (kit mi Erdélyiekül örömet kebelünkbe szoritjuk, ha mindjárt távul is lakik töllünk) és Rummy Urak. — Minden lelkes hazafi szíves köszönettel tiszteli-meg ezen fáradhatatlan férfiakat.

Honnyi költőinkről, és főképpen (reánk magyarokul nézve halhatatlan) Kazinczinkről, méltán mondhatjuk Horatius szavait:

“Nil intentatum nostri liquere Poëtae;
“Nec minimum meruere decus, vestigia græca
“Ausi deserere, et celebrare domestica facta.”
De Arte Poët. V. 285.

Ezeknek, és lelkes munkájoknak köszönhetjük az ebbéli megtisztelést.

A' jelenvaló munkának (a' mely a' Szerző által Hertzeg Eszterházy Pál Úrnak ajánlatott) első lapjait díszesítik Bowring Úr versei Schedel Úrhoz, — ezután következik egy értekezés a' magyar nyelv-

“par cette qualité, que nous usurpons lex défé-
“rences des autres hommes; et c'est elle d'ordi-
“naire, qui nos met plus au dessus d'eux, que
“la naissance, les dignités, et le mérite même.”

Roche-foucault.

ről, és Literatúráról, mely ha mindjárt kivonása is inkább azon munkának, melynek czimje: “Handbuch der ungrischen Poesie“ még is sok nevezetést foglal magában, és megérdemli az olvasást. — Tsak egyet találok benne, a' mi B. Úr tudományos hírével meg nem egyezhető t. i. hogy az LVII-dik lapon (On magyar Literature) ezt írja: “a' Frantzia nyelv “azon szegénységben, és szóbeli szűköl-
“ködésben vagyok; mely miatt a' gondolatok' és érzések ezernyi árnyékala-
“tit le nem tudja festeni.” — Hát B. Úr oly' kevésben jártas a' frantzia Literatúrában, és Synonimában? — félek, hogy B. Úr frantziaországban jelenvaló munkájával úgy jár, valamint az, a' kiről Pope írja:

“Close'd their long Glories with a sigh to find
“Th' unwilling gratitude of base mankind.”

Az értekezés után következnek 162 fordítások. — Költőink, kikkel B. Úr Angliát megismérteti, névszerént ezek: Zrinyi, Faludi, Rádai, Ortzi, Baroti, Virág, Anyos, Kazinczy, Dajka, Kis, Kisfaludi, Vitkovics, Csokonai, Berzsényi, Buczy (Erdélyi Költők' dísze), Szemere, Döbrönte, Kisfaludi Károly, Koltcsey, Toth, Szentmiklósy, Vörösmarty, Verseghi, Endródi.

A' többi között, Kisfaludinak ezen felséges verseit:

“Téged látlak az egeknek
Magos, tiszta kékjében,
Téged látlak a' vizeknek
Folydogáló tükrében,
Nappal a' nap' aranyának
Ragyogó lángfényében,
Éjjel a' hold' világának
Részkető ezüstében;
Minden idő perczetben
Mindennemű szegeletben
Üldözöm vagy szünetlen,
Hagyj békét ó kegyetlen!”

Himfi I. 172 Dal.

ekképpen fordította ánglusra B. Úr, az
originálnak minden szépségével:

“In the blue horizon’s bleaming,
Thee, sweet maid! alone; I see;
In the silver wavelets streaming
Thee, sweet maiden! only thee;
Thee, in day’s resplendent moonlight,
Glancing from the sun afar;
Thee, in midnight’s softer moonlight;
Thee, in every trembling star
Wheresoe’er I go, I meet thee;
Wheresoe’er I stay, I greet thee,
Following always—everywhere:
Cruel maiden! O, forbear!”—

Az előfizetők’ laistromában találtnak
Scott Walter, és Moore Thomas’ nevei.

A’ munka (mellynek pápírossa, és
nyomatvánnya az olvasó’ szemeit is gyö-
nyörködteti és a’ mely a’ Szerző’ köl-
tségein nyomtatattott,) megszerezhető
Pesten, Wigand Ottonál. — Arra 6 Rfo-
rint pengő pénz. *)

Gróf Kemény József.

Tudtak-é a’ Magyarok írni akkor,
mikor mostani Hazájokba be-
jöttek, vagy sem?

Ez eránt mindez ideig, úgy látszik, a’
bizontalanság’ hoinállya közt bórongtunk.

* Ezen soraim már meg valának írva, midőn
a’ Tudományos Gyűjteménynek Juliusi kötetje,
melyben ugyan-tsak Bowring Úrnak fenn emli-
tett Munkája hővebben említettik, kezembe jött.
— Örülék, hogy Toldy Úr ítélete az enyimmal
egyezék.

Je gyz. Jól esne a’ Redactionnak, ha a’ tisz-
telt Irók magyar abc’ sat. ki formált betűk-
kel írják — külömben akarmillyen motskosen —
a’ mit kivált’ idegen nyelven írnak: mert az ő’
szobájában — Erdélyben — semminémü tudomá-
nyos könyv, tsak egy sints, hogy a’ citált hely-
lyet megnézné; és ha az effélékben hibázni tal-
lál, mint pl. az oláh-nyelvben, — az Iró’ olvas-
hatatlan írása lessz az oka. Noonlight az
ang. nyelvben, nintsen, hanem moonlight = hold-
világ; ’s ímé, a’ M. Gr. sebens írásában, egy-
gyik sorban az az első van. — Pro notitia. — Red.

Mi, állításunkat, noha elég okokkal ’s ok-
levelekkel támogatni nem tudtuk, a’ hi-
hetőségig vitattuk; az idegenek tagadták,
mert ők sem tudtak e’ felől semmit’s tudat-
lanságok’ következésében, a’ jeles Schlö-
tzer, Nemzetünket Ráuber-Horde-nek ki-
abálni sem átollották.

Hála Isten! már most tudjuk valóság-
gal, hogy tudtak írni. Bizonyosága ennek
egy 1151-diki, II-dik István’ idejebeli a’
tós gyökeres Guori Nemzettség’ Levél-
tárábólvaló pergamenre Cyrillus *) be-
tűivel írt lyukas viasz pötsétes magyar
Oklevél, mely a’ kö-metszés után, egy-
két szónak kifejtése mellett, a’ Haza Tu-
dósaival közöletetni fog azért, hogy azt
egésszen ki fejtsék. Több szem többet lát.

Hát ugyan igaz-é? hogy a’ Magyarok-
nak már ez előtt is vólt írások ’s a’ Me-
dus vagy Zend nyelven ugyan Medus vagy
Zend betűkkel írt Zend-avesta is szóról-
szóra magyar. — Úgy van. Legalább an-
nak az 55 lapból álló ’s az említett Ok-
levélnél sokkal könnyebben kifejtett 1-ső
Kötetje (mert mindössze 8 van, Bur-
nouff Páriisi 1850 kiadása szerint) ára útal.
Ezen, Anquetil du Perron Zend-aves-
tájával együtt, 180 Frankba kerülő gyö-
nyörű nyomatványnak, mint Honnyi
nyelvünk eddig esmért legrégibb Emlé-
kének**), Hazánkban a’ mennyire tudom,
legelső Megszerzője Méltóságos Gróf Ká-
rolyi György Ó-Nagysága, a’ ki alig-
hogy megértvén ezen Igasságnak a’ pá-

* A’ historiai tökéletes egybefüggés’ kedvéért,
meglehet olvasni ezen tizmü könyvekben: “An-
leitung zur Kenntniss der allgemeinen und Völ-
kersgeschichte von Ch. D Beck 2-ter Theil Leip-
zig 1788, a’ 621 lapon, és a’ Conversations Lexi-
con’ 2-dik Kötetében Altenburg und Leipzig 1817.
a’ 832 és 834 lapokon az idevalót.

** Ennél még régibb is van t. i. a’ Sanskrit:
tsak az a’ baj, hogy olvasni még nem tudjuk.
Talan ére is meg tanít bennünket Köyösy Sán-
dor Utazónk, a’ kinek ére-nézve, ha veheti, van
írva.

ri Ákadémiá előtt felfedeztetését, az említett Munkákat, Hazánk 's Nemzeti-nyelvünk eránt kész nemes buzgóságból 's lelkesedéshől, és pedig kéretlen, azonnal megvétette 's tulajdon költségén ide szállította.

Ezen, a' Haza' óltárára tett szép áldozatot, nem illik, nem szabad, nem lehet elhalgatni Honnyosink előtt, a' kik velem együtt egy szívvel-lélekkel sohajtva óhajtják, hogy míg Buda áll 's a' Magyar él, nagy lelkü 's szívü Mágnásunk is, Hozzá méltó legkésőbb unokaiban is, Éljen! Éljen, Ösösüljön! Sz.

A' Papkritizáló ellen (Tásázkodó 20-dik szám.)

Egy nevetlen Író hibáztattya (magyarul: hibának tartja, R.) egy Papban, ki azt prédikállotta, hogy elébb kell szeretnünk közelvalóinkat, azután távolvalóinkat, 's még azután hazánkat, 's azt mondja, hogy ha azt nem a' templomban (az hol akarmely (akarmi, R.) ügyetlenséget mond is a' Pap, el kell halgatni), hanem egyébütt mondotta volna, benne hathatós ellen-mondóra talált volna. 'S még azt is mondja, hogy ha minden ember úgy gondolkodnék; soha a' Nagy Teleki Sámuel a' köz-haszonra könyvtárt nem állított volna 'sat.

Mely kritikájára a' nevetlen Úrnak azt mondom 1-ször: "Azon a' Prédikátzió én magam is-jelen voltam 's a' Papot esmérem és merem mondani a' nevetlen Úrnak, hogy ha ő az Úrban hathatós ellen-mondóra talált volna, az Úr is őbenne, 'hathatós maga' védelmezőjére,—úgy mint, a' kitől az, ki is telnék. Ő ugyan Angliában nem járt, de azért ——— 2-ször: Azt mondom, hogy ha a' nevetlen Úr valóban vallásos ember volna, nem tenné a' Papságot, vagy annak valamely tagját csúfolódás' tárgyává. A' milyen régi, éppen olyan igaz megjegyzés az,

hogy a' ki a' Vallást tiszteli, az, a' Vallás' szolgálait megbetsüllí 's megkíméli. A' szolgát az Uráért. A' csúfolódás ezekben van: "némely Pap ügyetlenséget mond" (?) — Azonban 5-ször: Helyes is völt a' Pap' prédikállása. Mert én azt mondom, hogy a' Hazát kétképpen szerethettyük, vagy közbe-vetetlen, vagy közbe-vetőleg (mediate) szeretem a' Hazámat 's szolgálók a' Hazámnak akkor, a' mikor magamat 's közelvalóimat szeretem 's bódogítom, ha ezt azért 's abból a' czélből cselekszem, hogy a' midőn a' szükség kíványnya, magamban és közelvalóimban hasznos és munkás tagokat állíthassak elő a' Hazának. Sőt talám még úgy is, ha Kolosváron az Óvárban egy Hazát bérelek ki 's ott hort árulok: mert ez által pénzt hozok folyamatba az országban. Mennél több pénz van pedig folyamatba, annál jobb az országnak.— Szeretem Hazámat közbe-vetetlen akkor, a' midőn olyant cselekszem, a' mi éppen egyenesen a' közjóra 's köz-haszonra czéloz. P.o. Ha mint a' Nagy Teleki a' köz-haszonra Könyvtárt fundál, ha a' Hazát életem veszedelmével is óltalmazom, ha a' Haza művelődése czéllýából, jóllehet károm vagyok benne, Híradót 's Társázkodót hozok folyamatba 's több ilyenekkel. De a' Haza ilyen szeretetére 's bódogítására nincs mindennek se teste, se lelke. Meg kell hát elégedni vele, ha az ilyen közbe-vetőleg (mediate) szolgálja vagy szereti Hazáját. Azonban én úgy gondolom, hogy bizonyos esetben kit szeressek inkább 's kit bódogítsak, azt a' szorgosabb szükség határozza-meg. Ha száz forintom van és ára mind magamnak, mind a' Hazának szüksége volna, annak a' hasznára fordítom, a' mellyiknek a' szüksége szorgosabb. A' mikor tehát a' Hazának valami nagy áldozatra nints szüksége, igaznak marad az, hogy a' szeretet magunkon kezdődik 's úgy terjed

killyebb-killyebb, mint a' vízbe azok a' karikák, a' mellyeket a' belé vetett kő formál. A' mikor pedig a' Haza áldozatot kíván 's szüksége van: akkor azt mondom én is, hogy mind a' magunk, mind a' közelvalóink hasznát a' köz-haszounak fel kell áldozni.

Utóljára, még azt kérdem, hogy a' Nagy Teleki Sámuel és Marczibányi, tették volna é azt, a' mit tettek, ha annál többjök nem lett volna, a' mit ez a' Fundátzióra, amaz a' Könyvtárra fordított? És vallyon nem gondoskodott é mindenik, még pedig elébb, magáról 's közelébb valóiról? Távol légyen azonban, hogy ezeknek a' Nagyoknak nagy tetteiket óltásároljam; mert ez annyi volna, mint a' napot meg akarni homályosítani. Sok szükségtelen költségeket elkerülni, a' mit az ember hijában valóságra el költhetne, el-kártyázhatna, felvendégeskedhetne, el-fajtalankodhatna, drága lovakra vagy még kutyákra is kiadhatna, ezeket mondom meg-marasztani 's osztán olyan dologba verni, a' mi a' Hazának örök időkre ki terjedő hasznót hajt, nagy lélek dólga. — Ébredjétek fel hát ti! kikre a' szerentse már születétek első pillantásában mosolyogva tekintett; kiket mind a' születés, mind a' vagyonság mások felibe emelt; kiknél a' bővség szárva újra meg újra megteleik esztendőnként, ti! mondom, ébredjétek fel, és a' Haza óltárára áldozatot vinni esmerjétek kedves kötelességteknek. Mennyivel többet vettetek 's vészték 'a Hazától, annyiaval többet tartoztok annak szolgálni. Óh de ez kedves tartozás, Órül a' jó gyermek, a' mikor valamit szolgálhat Szüléinek. Így örül bizonyára a' jó Hazafijs, a' midőn Hazájának szolgálhat. A' Haza mindnyájunk Anyja. Ezer módjai vagynak pedig annak, hogy Hazánk-nak szolgálhassunk. Tsak akarjon valaki szolgálni, annak módját könnyen találja.

Mint a' föld a' nappal való öszve kötetésénél fogva kétféle kerületet tézen, egyszer smind, egyet a' nap körül, a' más^t tulajdon tengelye körül: ugy az ember is, ugy tartozik munkásságának kissebb kerületében forogni, hogy akkor egyszer smind a' nagyobb kerületben is elé haladjon. Kološváron. *Bezerédi **).

Burgundiai setét veres bor készítésének módja.

Mint hogy Hazánkban kevés helyen és esztendőkbén menyen a' fekete szőlő olyan tökéletességre, hogy hora savanyu ne légyen, e' felett a' veres bor nállunk többire halavány szokott lenni, és könnyen etzetesedik; egy olyan módot adok-elő, mely mellett édes, setét veres bort lehet középszerű szőlő termő helyeken készíteni, és a' mely bajoson is etzetesedik.

1.) A' leg értebb felső fekete szőlő gerezdeket szedd külön egybe nem rontsolva, és azután szemeld-le a' szemeket a' fűrtökről.

2.) Töltsd meg ezen szemekkel az üstnek két harmad részét, és azon fellyül a' leg jobb tsak akkor szűrt még nem pesdült mustal.

3.) Főzd tsendes tüznél, azon szőlő magokat mellyek a' főzés által felvetődnek szed szüntelen szűrő kalánnal, és főzd tsak addig, míg a' szőlő szemek meg halaványodnak; mert ha tovább főzöd, nem asztali hanem édesebb édes borod leszén.

* Kár, hogy a' panaszolkodó fel nem érte ököllet, hogy egy ilyen, nagyon megkülömböztett, derek, tudós, Magyar, Nemes Familiának (1797-olta, Vas- és Sopron-Vgyékben, a' Redactio' Barátjainak) örök-tiszteletre méltó nagy nevét, nem kellett volna maskarának választani. — A' kérdés pedig, ez: "Nem jut-e eszébe a' sajnálkozó Úrnak 1788 és II-dik Jósef, mikor Bétsben a' leg-ekosabb prédikáziókat, mondattatta a' Kirchenzeitung? —

4.) Ennyire főzvénszűrd által fa rostan, a' szemeket fa kalánnal ki nyomogatván. A' mi a' rostába marad abból jó szőlő izet tsinálhatt; a' ki folyt levét töltsd tiszta tseberbe hűlni.

5.) Ilyen formán több üstöket ki főzvéen mindeniket töltsd hűlni külön edénybe, de a' meleget a' hideg közzé ne töltsd; mert az által ideje előtt forrásba jönne.

6.) Igy meg hűlvén több edények, töltsd hordóba hidegen, és tsendesesen bány vele, hogy fel ne zavarodjon 's tsak a' tisztája mennyen a' hordóba. A' seprősét egybe kell tölteni, és minekutánna megszáll, a' tisztáját a' többi közzé, a' seprejét más Kortsomára szánt must közzé tenni. —

Ezen bor minthogy főtt későre forr, tsak két Esztenbő múlva jó iható, leg jobb a' 3-dik 4-dik Esztendőbe, azután ha lehet jó butéllákra venni. — A' főtt íz nem szokott rajta érzeni ha oda nem égeted, vagy tovább nem főzed mint írva vagyon.

Jot-akaró Dániel.

A' Csendes Pásztor, a' nagy Világban

A' Zöld bértzokról szállék-le
Hol kedves nyájam legele,
Honnan a' tiszta Csermelly jó
'S minden virágon öröm nő.

Ott, hol a' Völgy Virágokkal
A' Bértz zöldellő ágokkal,
A' Téréség kedves gyümöltsef
Tölti a' Vándor szemet el;

Hol a' Pálma-fák allyában
Zöldellő mohnak ágyában
A' Nefelejts virágozik,
'S tsendes Zefyr játzodozik;

Hol a' Játzint, 's a' Liliom,
'S a' Rósa sok száz milliom,
Jádzó színekkel tarkálnak,
'S a' Völgyön elhintve álnak:

Ott volt az én' boldogságom,
Ott volt édes Szabadtságom,

Csak nyájamban gyönyörködtem,
Csak Kedvesem ölelgettem.

Nem éreztem Irigységet,
Sem dagályos Kevélységet,
Minden a' kit tsak esmértem
Szeretettel égett értem.

Le szállék a' nagy világba,
Egy 'sibongó Társaságba,
'S itt bámúlok 's tévelygek ma
Hol az ember nem egyformá.

Itt ritka kints a' barátság,
Békót tsörget a' szabadtság;
Itt egymásnak vermet ásnak
'S rab-szolgái itt egymásnak.

Itt a' virágok illattya
Orrommat méreggel hattya,
'S ha egy édes tseppet nyalok
Száz keserút is kóstolok.

Czifra világ! bútsút vészek
Tölled, én rabod nem lések;
Vesszen gögös Társaságod
'S mérgesítő mulattságod.

Kis Kunyhomba vissza térek,
'S mikor szép Hölgyemhez érck
Keblében hajtom fejemet,
'S ő szívből tsokol engemet.

Kis nyájamat őrizgetem,
Barátimat ölelgetem,
'S ott megelelgedve élek,
Egy Királlyal sem tserélek.

D. J. m. k.

Mint a' jó széllel hajókázók, hogy az ellenkezőre is fel vagynak készülve: úgy a' bölts férfiak is, szerentsés állapottjokban, a' szerentsétlenségnek minden orvosló eszközeivel bírjanak.

Az egyszer kimosott és fejerített ruha, ha viselődik, ismét szennyet kap: de a' tudatlanság metskából egyszer kivett Lélek, tisztaságát állandóul bírja.

Az elszökött tseléd kergetetlenül is retteg; mint az eszében megbomlott ember; szenvedés nélkül is, háborog.

A' betegnek verésétől, a' bolondnak fenyegetésétől, nem kell félni.